

ПАМЕТНИКЪТ

на проф. Стефан Бобчев
основател и първи ректор
на УНСС

21 МАЙ 2007 Г.

УНСС, 21 МАЙ 2007 Г.

Председателят на Народното събрание Георги Пирински и ректорът на УНСС проф. Борислав Борисов откриват паметника

ОТКРИВАНЕТО НА ПАМЕТНИКА НА ПРОФ. СТЕФАН БОБЧЕВ

Проф. БОРИСЛАВ БОРИСОВ
ректор на УНСС

НАШИЯТ ЗНАМЕНИТ ОСНОВАТЕЛ

Уважаеми господин председател
на Народното събрание,
Уважаеми професор Биолчев,
Уважаеми академик Юхновски,
Уважаема министър Масларова,
Уважаеми господин Местан,
Скъпи преподаватели, студенти
и служители на Университета
за национално и световно стопанство,
Драги гости,

Днес, в навечерието на 24 май, е 87-ият рожден ден на нашия Университет за национално и световно стопанство. Днес е празникът на нашето висше училище. Вълнуващо е, че тъкмо на този ден откриваме прекрасен паметник на нашия знаменит основател и първи ректор проф. Стефан Бобчев, дело на скулптора доцент Емил Мирчев. В това има красива символика, неподвластна на времето. Има и зов за памет и уважение към стореното от проф. Бобчев и неговите академични събратя, към тяхната отгаденост на образованието и науката.

Не са един и двама строителите на съвременна България като проф. Бобчев,

които тъй широкообхватно възсъздават пулса на Отечеството и го превръщат в своя съдба и философия. Неговата търсеща мисъл не престава да го движи по България и света през целия му живот. Води го от родната Елена до многобройните академични признания на най-авторитетни европейски университети, отрано го вгълбява в големите национални и научни ценности, които той съхранява в сърцето - и когато пише първата си статия „Сегашний наш език“, и когато с колегите си по звание и призвание създават нашия университет. Наричат го Свободен. Защото без свобода няма нито образование, нито наука.

Създателите на нашия университет се водят от мисълта, че още в зората на българската свобода е необходимо висше училище за знания в областта на стопанските, финансовите, административните и обществените науки. Целта е „да се подготвят висококултурни и трезви граждани, богри общественици, вещи специалисти за българския обществен и политически живот, администрация, финанси, индустриално-търговско, застрахователно и кооперативно дело, дипломати, консули, публицисти и друзи“.

Книжовник, енциклопедист, учен, университетски преподавател, юрист, държавник, политик, депутат, министър, магистрат, дипломат, писател, литератор, художествен критик, фолклорист, етнограф, историограф, краевед, славяновед,

Ректорът (третият отляво надясно) произнася слово за проф. Бобчев. Вляво: епископ Йоан и Емилия Масларова, министър на труда и социалната политика, възпитаник на УНСС, вдясно от ректора: Георги Пирински, председател на Народното събрание, възпитаник на УНСС, проф. Боян Биолчев, ректор на СУ „Св. Климент Охридски“, акад. Иван Юхновски, председател на БАН, Лютви Местан, председател на парламентарната комисия по образованието и науката

журналист, преводач, редактор на десетки вестници и списания, социолог, адвокат, нумизмат, родолюбец - както и да го наречем, все ще е вярно. Вулкан от пламтяща духовна и обществена енергия!

Неведнъж съм си мислил откъде проф. Бобчев черпи енергията на мисълта и прозрението. И си отговарям - тя е не само в неговото неизтощимо родолюбие и европейски манталитет. Спомнете си в каква среда е творил, с какви личности е общувал по бележития си път, какви трудности е преодолявал.

Проф. Стефан Бобчев е роден в град Елена. Завършва Московския университет. Професор и редовен член на БАН. Основател и първи ректор от 1920 до 1940 г. на Свободния университет за политически и стопански науки - предметата на нашия университет. Дописен член на Кралския колеж на Лондонския университет, на Чешката академия на науките и изкуствата, на Полското научно дружество, на Югославската акаде-

мия на науките и изкуствата, почетен доктор на университета в Братислава. Директор (министър) на правосъдието на Източна Румелия 1884-1885. Министър на народното просвещение на България 1911-1912. Пълномощен министър в Петербург 1912-1913. Народен представител в VIII, IX, XIII и XIV Народно събрание.

Този човек, неизчерпаем на идеи и действия и на енциклопедична научна ерудиция, с честна и будна съвест, дава живот на вярата си в звездата на Отечеството. Силата му е, че осъзнава тази истина и както бележитите си предшественици и съвременници я предава на поколенията. Сложил е началото на Университета за национално и световно стопанство, който днес е най-голямото висше икономическо училище не само в България, но и в Югоизточна Европа и лидер в българското висше образование.

Поклон пред свящото дело на професор Стефан Бобчев!

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ
председател
на Народното събрание

ЕРУДИЦИЯ,
ВИСОК ДУХ,
СВОБОДОМИСЛИЕ

**Уважаеми господин ректор,
Уважаеми министри и депутати,
Уважаеми представители на академичната общност,**

Уверявам ви, че е чест за мен да участвам в откриването на паметника на проф. Стефан Бобчев. Много са причините за това. Струва ми се всички споделяме, че скулптурната фигура на Стефан Бобчев чрез таланта на нейния творец отразява и личността, и делото на професора. От нея струи ерудиция, висок дух и свободомислие. Вярвам, че ще поражда най-малкото любопитство у студентите, у младите хора, които пристъпват прага на университета.

Кой е този човек, защо именно той е

почитан? Забележително е, че проф. Стефан Бобчев е живял 87 години. Днес УНСС също става на 87 години и вече 87 години възпитава кадри за стопанския и политическия сектор. Думите на ректора проф. Борислав Борисов говорят за необикновената личност на проф. Бобчев. Той е въграждал себе си през тези 20 години на ректорския пост в Свободния университет за политически и стопански науки в залагането на традиция, която дава плодовете си и днес.

Мога само да потвърдя, че в студентските си години, които са най-хубавите, имах щастието да съм студент във Висшия икономически институт „Карл Маркс“. Чувствах се, че той има своите традиции, дух и академично равнище.

Забележително е, че проф. Стефан Бобчев е получил широка международна изява и признание. Член-кореспондент на академии на науките из цяла Европа - равнище, което днес с достойнство поддържате и разширявате. Забележително е също, че е успял да бъде министър на народното просвещение и народен представител в четири състава на Народното събрание. И наред с това - да остави собствена трайна следа в българската

Георги Пирински
се подписва
в Златната книга
на УНСС

правна наука. Неслучайно днешните най-изявени прависти признават, че неговите трудове по българско обичайно право са опората, върху която граят разбирането си за правната система. Едва ли човек може да мечтае за нещо повече, освен да получи таква признание. Струва ми се напълно основателно, че днес откриваме паметник в негова памет, който безспорно трябва и ще вдъхновява много поколения студенти на УНСС.

Да ни е честит!

Проф. БОЯН БИОЛЧЕВ
ректор
на СУ „Св. Климент Охридски“

ДЪЛБОКО В НАЦИОНАЛНАТА СВЯСТ

Уважаеми господин председател
на Народното събрание,
Госпожо Масларова,
Господин Местан,
Уважаеми приятелю и ректор
на най-голямото след Софийския
университет висше училище
в България,
Уважаеми господин Юхновски,
председател на най-старата
интелектуална институция
в България

Ние сме народ, който обича шума, но не умее да го съхранява като национално ехо.

Обичаме да прескачаме сенките на миналото, защото понякога ни спъват в дребната тактика да оцелеем или да преживеем. Ако страдаме от нещо, това е тънкият ни културен пласт. Хората научават онава, кое-

Проф. Биолчев

то им служи във всекидневието, което им се струва като вечност. Затова е изключително важен актът, на който днес присъстваме. Пръвопроходецът, първостроителят на едно висше училище да посреща новите студенти и да изпраща тези, които завършват. Затова най-сърдечно поздравявам ръководството на Университета за национално и световно стопанство, за да може всички ние непрекъснато да усещаме, че не само произлизаме - както този университет от нашата Алма матер, но и нашата Алма матер, и този университет - от националната сваяст.

Без такъв паметник и без такива интелектуални усилия това е невъзможно.

Още веднъж честито!

Акаг. ИВАН ЮХНОВСКИ
председател на БАН

МОЩЕН И ПРЕСТИЖЕН УНИВЕРСИТЕТ

Уважаеми почетни гости
на днешното забележително
тържество - господин Пирински,
госпожо Масларова, господин
Местан и проф. Биолчев,
Уважаеми господин ректор
на Университета за национално
и световно стопанство,
Уважаеми Академичен съвет
на забележителния университет,

*Искам да прочета кратък поздравителен
адрес от ръководството на Българската ака-
демия на науките:*

От името на ръководството и Управителния съвет на Българската академия на науките изказваме най-сърдечна благодарност за честта, която ни е оказана

Акаг. Юхновски

на чрез поканата за участие в откриването на прекрасния паметник на основателя на Университета за национално и световно стопанство - проф. Стефан Бобчев, редовен член - академик на БАН.

Забележителният жизнен и творчески път на големия българин, съчетал в едно ученият, университетският преподавател,

Проф. Борисов показва академичната диплома на проф. Бобчев

Копие от академичната диплома на проф. Бобчев

дипломатът, всеотдайният общественик и ярък патриот, е прекрасен пример за единния произход, успоредното развитие и взаимното обогатяване на творческата ни интелигенция във водещите ни университети и академията.

Първото си признание като учен бъдещият проф. Стефан Бобчев получава от Българското книжовно дружество (БКД - предходникът на БАН) с избирането му за дописен (през 1881 г.) и редовен (през 1884 г.) член на дружеството.

През 1902 г. става доцент в Софийския университет. Като министър на просветата най-активно подпомага приемането на закона за Българската академия на науките в края на 1911 г. През 1920 г. основава, а след това дълги години ръководи Свободния университет в София, предходник на вашия мощен и престижен университет. И от седемте члена на първия му Академичен съвет четирима са членове на академията.

В края на живота си, изпълнен с поразителна по обем и многообразие общественнополезна дейност, академик професор Стефан Бобчев се връща в мисълта си към Българската академия на науките и завещава с негови средства към БАН да се учреди фонд „Проф. Стефан С. Бобчев“, с който да се дават награди „за трудове по историко-правни и по обичайно-правни материали“. Волята му е изпълнена от неговата съпруга Екатерина Бобчева в началото на 1941 г.

Уважаеми колеги от Университета за национално и световно стопанство,

Българската академия на науките дължи много на вашия основател и затова с радост и адмирации сме с вас в този тържествен ден, в който се реализира благородното ви желание да увековечите паметта на създателя и първия ректор (директор) на вашия университет.

За нас този паметник ще символизира занаят еднството и общата

мисия на българската творческа интелигенция, чужда на ведомственото противопоставяне, негубеща - както ни показва животът на проф. Стефан Бобчев, възрожденския си дух независимо от това къде развива творческата си енергия - в университети, научни институти или другаде.

Преклоняйки се още веднъж пред огромния принос на проф. Бобчев за развитието на нашето висше образование, наука и култура, пожелаваме на днешните следовници на голямото му дело пълен успех и процъфтяване на забележителния ви университет и занаят в годините, които идват.

Искам - понеже ние, учените, обичаме документите - да връча на господин ректора копие на дипломата на професор академик Стефан Бобчев като член на Българското книжовно дружество и на Българската академия на науките.

Освещаването на паметника на проф. Бобчев (в средата - епископ Йоан)

*Преди откриването
паметникът бе осветен от*

**Негово Преосвещенство
ЗНЕПОЛСКИ ЕПИСКОП ЙОАН
викарий на Софийския
митрополит**

**ВЕЧНА И БЛАЖЕНА
ДА БЪДЕ ПАМЕТТА
НА ПРОФ. БОБЧЕВ**

Благославя се и се освещава този паметник, издигнат в чест на проф. Стефан Бобчев, с благословията на Светия дух чрез поръсване със светена вода в името на Отца и сина и Светого духа.

**Уважаеми господин председател
на Народното събрание,
Уважаеми господин ректор
на Университета за национално
и световно стопанство,
Уважаеми господа министри,
почитаеми професори, обични
гости, братя и сестри,**

Радостен е за нас този ден, защото си спомняме за един учен енциклопедист,

за един човек, за когото тогавашният министър на народното просвещение Стоян Омарчевски бе казал: „Рядко може да се срещне по-голямо трудолюбие, по-голяма продуктивност и толкова голяма отгаденост на служението на народа“.

Вечна и блажена да бъде паметта на проф. Стефан Бобчев, защото той и като основател на Юридическия факултет, и като основател на първото висше икономическо училище е направил много за просперитета на нашия скъп народ и на скъпата ни родина.

Честит и благословен празник!

От името на Негово Светейшество българския патриарх и Софийски митрополит Максим пожелавам добър успех на всички учащи се в Университета за национално и световно стопанство.

На многая и благая лета!

РЕПОРТАЖ ОТ ОТКРИВАНЕТО

В ЦЯЛ РЪСТ

Пред централния вход на УНСС вече ни посреща основателят и първият ректор на нашия университет - проф. Стефан Бобчев. В цял ръст, с академичен бастун в едната ръка, а в другата - с шапка, свалена пред знанието.

В словото си Георги Пирински отбеляза, че фигурата на професора излъчва най-характерното за този знаменит българин - ерудиция, висок дух, свободолюбие. Да добавим - и благородство. Интересното е, че колкото и човек да гледа скулптурата, тя го зарежда с духовност.

Вълнуващо е, каза ректорът проф. Борислав Борисов, че паметникът на проф. Бобчев е зов за памет и уважение към стореното от него и академичните му събратя и съмишленици.

За първи път в нашия университет се събраха заедно председателят на Народното събрание, председателят на БАН и ректорите на УНСС и на Софийския уни-

верситет. Акаг. Юхновски подчерта, че този паметник символизира единството и общата мисия на българската творческа интелигенция и направи скъп подарък на УНСС - копие от дипломата на проф. Бобчев, с която той е удостоен за академик. Няколко пъти председателят на БАН повтори „вашият знаменит университет“.

От своя страна проф. Биолчев отбеляза, че изключително важен е актът, на който присъстваме - първопроходецът, първостроителят на едно висше училище да посреща новите студенти и да изпраща тези, които завършват.

За първи път пред централния вход на нашия университет бе строена почетна гвардейска рота, която отгаде военни почести за голямото събитие, а гвардейски духов оркестър изпълни националния и студентския химн и „Върви, народе възродени“.

За първи път в УНСС бе отслужен тържествен водосвет от Знеполския епископ Йоан, викарий на Софийския митрополит.

Всичко бе красиво, тържествено и неповторимо. Гря слънце, валя проливен дъжд. В присъствието на стотици студенти, университетски преподаватели, служители и гости паметникът бе отрупан с венци и цветя. В бъдеще пред фигурата на нашия пръв ректор абсолвенти, първокурсници или учени вероятно ще правят незабравимите си фотографии.

По идея на проф. Борислав Борисов и с решение на Академичния съвет преди повече от две години започна работата за изработване на паметника.

Издирването на материалите

Директорът на Университетската библиотека Таня Ценова сподели, че преди 80-годишнината на висшето ни училище проф. Борисов, още като зам.-ректор, възлага на библиотеката издаването на алманах на УНСС. Тогава от един документален филм изваждат вече известната снимка на проф. Бобчев

Венците

Почетната
гвардейска рота
и духовият
оркестър

В очакване на официалните гости (отдясно наляво): председателят на Общото събрание проф. Благой Колев, зам.-ректорите на УНСС - доц. Добромир Тодоров, проф. Пламен Мишев, доц. Маргарита Атанасова, доц. Стати Статев, доц. Йорданка Владимирова, деканът на Финансово-счетоводния факултет доц. Григорий Вазов

с бялата брада, уточняват имената и портретите на всичките 16 ректори - от 1920 г. до наши дни. Открита е и Златната книга от първите дни на Свободния университет. Намира я на един таван студент от УНСС, със средства на университета е откупена и реставрирана в навечерието на 80-годишнината. В нея досега са вписали отзивите си и са се подписали знатните гости на университета. По-късно г-р Лиляна Пипонкова предлага да се издирят повече и малко известни изследвания за проф. Бобчев.

Кой е проф. Стефан Бобчев?

В словото на ректора е казано главно-то за него. То е изписано и върху златистата плоча пред паметника.

Проф. Бобчев е роден в град Елена на 20 януари 1853 г. Градът на Йосиф Брадати, считан от изследователите за най-ярък предвестник на отец Паисий. Градът на даскалоливницата, в която получават образование знаменити български учители. Градът на Иларион Макариополски, който през 1860 г. обявява независимостта на Българската православна църква, ваятелят на Българския Великден,

провъзгласил крилатия девиз „Дето народът, и ний с него“. Градът на Стоян Михайловски, авторът на текста на „Върви, народе възродени“. Градът на писателя Петко Ю. Тодоров. Градът, в който не е имало място, неодухотворено от българското Възраждане.

Тук са корените, с тях проф. Бобчев гради своя път до последния си дъх на 8 септември 1940 г. в София.

От първата си сказка за чистотата на българския език и първата публикация, отпечатана през 1871 г. във в. „Македония“, озаглавена „Сегашний наш език“, до последния си труд той написва повече от 4000 научни статии и книги. Няма значимо събитие, което да не пречупва през собствения си поглед и в което да не участва и коментира.

Архивният фонд за многостранната му дейност, запазен в Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, съдържа повече от 8600 документа.

Един от първостроителите на българската юридическа наука, фундамент, Бобчев е в душата ми - коментира проф. Любен Корнезов, преподавател в нашия университет, заместник-

Гря слънце, валя и дъжд

Преди да бъде прерязана лентата

Разговор между участници в тържеството

Ректорът с министър Масларова

И с майка си и дъщеря си

председател на Народното събрание и първостроител на днешната българска конституция.

В душата на българското висше образование проф. Бобчев остава най-вече като създател през 1920 г. в София на втория голям български университет, първото самостоятелно висше икономическо училище у нас и пръв негов ректор. Идеята за такъв университет споделя с проф. Бобчев колегата му проф. Петър М. Богаевски, основал и управлявал Близкоизточния университет в Киев. На 21 май 1920 г. - денят, който днес е патронен празник на УНСС, в Славянското дружество в София, чийто председател е проф. Бобчев, се събира инициативен комитет. Пред него Богаевски разказва за идеята, а Бобчев обосновава необходимостта от създаване на университета. В тази „завера“ участват още професорите Ал. Цанков, ректор на Софийския университет, В. Златарски, декан на филологическия факултет, Ст. Данев, В. В. Завялов, А. Иширков, П. Стоянов, Т. Кулев, М. Г. Попруженко и г-р Н. Иванов.

На Бобчев е възложено да подготви устава на университета, който на 27 юни е приет от инициативния комитет, а на 5 юли утвърден от Министерството на народното просвещение. Така се ражда предтечата на УНСС - Свободния университет за политически и стопански науки. За негов пръв директор (ректор) е избран С. С. Бобчев, а за заместници - Т. Кулев и П. М. Богаевски.

Впечатляваща е смелостта на тези високообразовани личности, които рискуват с лични средства да издържат такова голямо висше училище. Че и построяват неговата сграда на

ул. „Раковски“. Учебните занимания започват на 1 октомври 1920 г. в три факултета: Дипломатическо-консулски, Административно-финансов и Търговско-стопански. Девизът е „Все напред към усъвършенстване“. Университетският празник се отбелязва на 18 август - Деня на Св. Иван Рилски.

Акад. Иван Гешов, председател на БАН, министър-председател и председател на Народното събрание по различно време, прави следното обобщение за проф. Бобчев: „От всички общественици, писатели, труженици, Бобчев е най-трудолюбивият и най-неуморният. На трудолюбието, именно и предимно, той дължи блясъка и успеха на своята дългогодишна и ползотворна кариера“.

ДОЦ. ЕМИЛ МИРЧЕВ, АВТОРЪТ НА ПАМЕТНИКА, ЗА ПАМЕТНИКА

- Като малки се опитвахме да правим фигурки от глина. И вие ли така започнахте?

- Разбира се, като всяко дете.

- А кога дойдоха истинските фигури?

- Трябва да минеш дълъг път и да усвоиш някои неща. Занаятът е труден, път на доказване.

- Къде сте го учили?

- В Художествената гимназия и Художествената академия, където преподавам.

- Студентите един ден ще ви заместят. На какви тънкости ги учите?

- На скулптура - в пълния смисъл на думата. Показвам традициите и съвременността.

- Трудно ли е да изваеш човешки образ?

- Трябва да мислиш и търсиш. Не става

**Репортер на в. „Икономист“
интервюира скулптора**

изведнъж като във fotografia. Започва се с първоначалната идея, правят се варианти, докато се стигне до това, което искаш да изградиш. Правиш проект, втори, трети...

- Разкажете по-подробно за творческия процес при създаването на паметника.

- Сътворяването на една скулптура е сложен творчески процес. Ако се пропусне по небрежност даден етап или детайл, проваля се всичко. Времето също е по петите ти, когато е поставен определен срок.

- А посланието на фигурата на проф. Бобчев? Може би академизъм?

- Идеята беше това да бъде паметник на академик, създател, енциклопедист, ерудит, одухотворен човек. Дали съм успял, ще преценят преподавателите, студентите и служителите, гостиите на УНСС.

- Защо професорът държи шапката в ръката си?

- Цялата композиция е решена в свободен, аристократичен стил, който предполага шапката да се държи не принудено.

- Как си сътрудничехте с ректора проф. Борисов?

- Общата работа с него беше ползотворна при всичките ни срещи. Спорехме,

обсъждахме, имаше аргументи „за“ и „против“. Взаимно се провокирахме, за да намерим верния образ на проф. Бобчев.

- Коя от снимките на проф. Бобчев използвахте?

- Имах предвид всички, с които разполагах, но най-вече последната, която е една от най-известните и е от последните години на живота му.

- Колко е тежък паметникът?

- Около 400 кг. Изработен е от месинг, от артилерийски гилзи.

- Месингът е сплав от мед и цинк. Други паметници се правят от бронз - сплав от мед и калай. Кой материал е по-добър?

- Бронзът, но е по-скъп, по-трудно ливък и по-тежък. Ефектът с месинга е един и същ.

- Къде е отлят?

- В Сопот, с тамошните майстори, работя от доста време. Екипът беше от десет души. Отливането е сложен процес, гаранции няма, винаги може да се случат нещо, но сега минахме без проблеми. Продължи два месеца, а целият проект отне две години.

- Променя ли се разбирането ви за скулптурата?

- Зависи от идеята. В случая с паметника на проф. Бобчев трябваше да се портретува фигура с класическо излъчване, да се доближи до представата, която има за него в академичните среди.

Със съученика си Истилиян Божилов

ПРЕДИ ОТКРИВАНЕТО

Когато
се наливаха
основите
на паметника

Главният
директор на УНСС
Петко Къосев (вляво)
контролира
строителите

Дойде специален
кран за монтиране
на скулптурата

Проф. Бобчев „тръзва“ към пиедестала

Монтирането на буквите

Преди „вкореняването“ на статуята

ОФИЦИАЛНИТЕ ГОСТИ

Георги Пирински

председател на Народното събрание

Емилия Масларова

министър на труда и социалната политика

Лютви Местан

председател на парламентарната комисия по образованието и науката

Акад. Иван Юхновски

председател на БАН

Проф. Боян Биолчев

ректор на СУ „Св. Климент Охридски“

Знеполски епископ Йоан

викарий на Софийския митрополит

Паметникът на проф. Стефан Бобчев основател и първи ректор на УНСС

21 май 2007 г.

Автор и съставител: **Любен ГЕНОВ**

Редактор: **д-р Лиляна ПИПОНКОВА**

Снимки: **Софка Лечева, Истилиян Божилов, Ромео Чолаков**

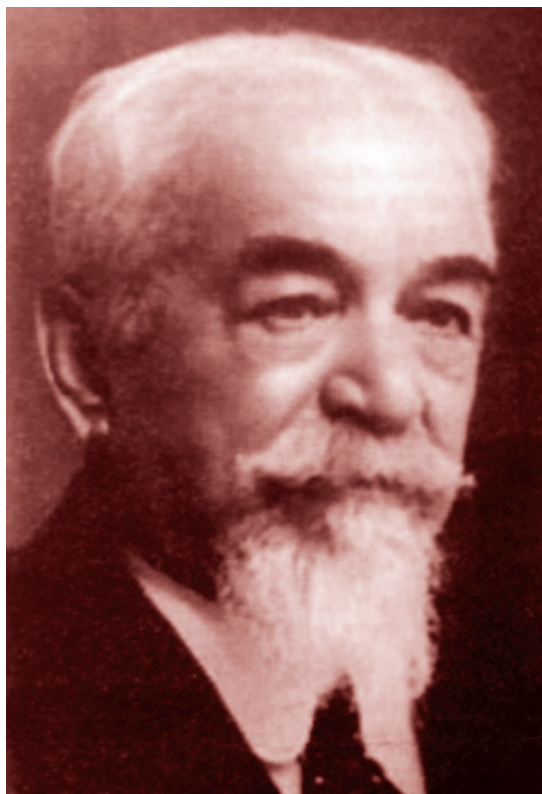
Коректор: **Ваня МИЛЕНКОВА**

Предпечатна подготовка: **Истилиян БОЖИЛОВ**

Университетско издателство „Стопанство“

Университетска печатница на УНСС

ОСНОВАТЕЛЯТ И ПЪРВИЯТ РЕКТОР НА УНСС

Достолепен академик професор

Книжовник, общественик

Директор (министър) на правосъдието

Пълномощен министър в Петербург

